

Nu kansen benutten!

Het agrologistieke cluster als nummer één van Europa

Visie Agrologistieke bedrijventerreinen Westland 2040

Op initiatief van de agrologistieke bedrijventerreinen in het Westland is deze visie opgesteld.

samenstelling adviesgroep:

Dhr. G.S. Hofman	Expl. Ver. Honderdland voorzitter adviesgroep
Dhr. F.C.A. van Kleef	Expl. Ver. Honderdland
Dhr. H.W. Rijsdijk	ABC Westland
Dhr. A. van Daalen	Expl. Ver. Transportcentrum Westland
Dhr. C.J. Burghoorn	Expl. Ver. Transportcentrum Westland
Dhr. P.C.J. Swertz	VvE Bedrijventerrein Coldenhove
Dhr. J.W.M. Vis	Ontwikkeling Organisatie Poortcamp
Dhr. M.L.S. van Geest	VvE Handelscentrum Westerlee

datum:

14-12-2011

projectnummer:

010703.16448.00

projectleider:

drs. D.J. Verhaak

auteur(s):

drs. D.J. Verhaak

drs. M. Hoorn

contactadres:

Bureau MZ
Mw. M.A. van der Zijpp
Brederolaan 34
2692 DA 's Gravenzande
Tel.: 0174 41 53 88

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Positionering agrologistiek cluster	7
2.1. Het agrologistieke cluster in Westland	7
2.2. Draaischijf	7
2.3. In cijfers	8
2.4. In beleid	10
3. Trends en ontwikkelingen	13
3.1. Groei in de vraag	13
3.2. Verandering in vraag	14
3.3. Verandering in aanbod	14
3.4. Terugtrekkende overheid	15
4. Kansen pakken en waarmaken	17
4.1. Inleiding	17
4.2. Bereikbaarheid	17
4.3. Uitbreidingsmogelijkheden	20
4.4. Duurzaamheid	22
4.5. Innovatie	23
5. Kansen samen benutten	25

Het Westland is een begrip, in Nederland en ver daar buiten. In eerste instantie denken veel mensen bij Westland aan glastuinbouw: productie van groenten, bloemen en sierteelt. De logistiek achter de productie is minder bekend. Toch is dit wereldwijd de draaischijf tussen producent en consument. Met slimme allianties zorgt het cluster ervoor dat een grote mix aan producten snel, vraaggericht, goedkoop en duurzaam bij de klant komt. Vanuit het Westland en ver daarbuiten, naar heel Europa en verder. Kwaliteit van dienstverlening staat daarbij voorop. Het agrologistieke cluster Westland is nummer 1 in Europa.

Iedereen is het er over eens dat deze sterke positie behouden moet blijven. Zo blijft het Westland een glastuinbouwcluster van formaat. En er zijn volop kansen. Om die te benutten, is groei nodig. En om te groeien is ruimte nodig: ruimte voor uitbreiding van terreinen, ruimte voor bereikbaarheid en ruimte voor het glas. In onderstaande tabel zijn de mogelijkheden beschreven die het agrologistiek cluster hiervoor ziet.

	2020	2030	2040
Bereikbaarheid	Verlengde A4	A20 doorgetrokken	
	Verlengde veilingroute		
	Nieuwe Westelijke Oeververbinding	Extra Westelijke Oeververbinding	
	Kades noordzijde Waterweg		
	Vlinderstructuur	Verbindingen voor agrologistiek verkeer tussen bedrijventerreinen	Geautomatiseerde verbindingen tussen agrobedrijven
	Doelgroepstroken		
	Wegennet Westland klaarmaken voor LZV's		
Uitbreidingsmogelijkheden	Uitbreiding agrologistieke terreinen met 80 ha	Uitbreiding agrologistieke terreinen met 70 ha	Uitbreiding agrologistieke terreinen met 60 ha
	Intensiever ruimtegebruik: geen hoogtebeperkingen		
	Herstructurering glastuinbouwgebieden	Nieuwe glastuinbouw naar satellieten dichtbij	Kustuitbreiding t.b.v. o.a. glastuinbouw
Duurzaamheid	40% duurzame energie	60% duurzame energie	80% duurzame energie
	40% aanvoer van buiten Nederland (West-Europa?) per schip	60% aanvoer van buiten Nederland per schip	80% aanvoer van buiten Nederland per schip
	40% elektrisch rijden	60% elektrisch rijden	80% elektrisch rijden
Innovatie	Greenport Campus in Westland	Verdergaande samenwerking internationale kenniscentra	Handelingen op bedrijventerreinen volledig geautomatiseerd

Om deze mogelijkheden te realiseren, is samenwerking nodig. Dit kan verschillende vormen aannemen: van participeren in een ontwikkelbedrijf voor de herstructurering van de glastuinbouw tot publiek-private en private-private samenwerkingsvormen.

Het Westland vervult een dynamische positie binnen de tuinbouwketen. De component Agrologistiek binnen de keten is hierbij van wezenlijk belang. Onder 'agrologistiek' wordt verstaan het totaal aan logistieke bewegingen, die nodig zijn om producten bij de consument te krijgen, zoals de handel, het transport, het om- en verpakken, het verladen, het rijpen van producten etc.

Het agrologistieke cluster zorgt ervoor dat de klant in aanraking komt met het Westland. En meer dan dat, het is wereldwijd de draaischijf tussen producent en consument. Met slimme allianties zorgt het cluster ervoor dat een grote mix aan producten snel, vraaggericht, betaalbaar en duurzaam bij de klant komt. Vanuit het Westland en ver daarbuiten, naar heel Europa en verder. Kwaliteit van dienstverlening staat daarbij voorop.

Er zijn meerdere agrologistieke centra in Nederland. Deze hebben allen hun eigen identiteit en werkwijze, passend bij de regionale situatie. De agrologistieke cluster Westland is zich bewust van de enorme slagkracht, die deze regio binnen de tuinbouwketen biedt. Het is juist dit gegeven, waarom de cluster een visie heeft opgesteld. Met het opstellen van een eigen visie wordt specifiek richting gegeven aan de plaats en de positie van de agrologistieke centra binnen het Westland in de toekomst. **Het agrologistieke cluster Westland is nummer 1 in Europa en wil dat blijven.** Om deze positie te kunnen behouden is er enerzijds versterking nodig binnen het cluster. En anderzijds is de verbinding met partijen buiten de regio essentieel.

In deze visie licht het agrologistieke cluster Westland de mogelijkheden toe en zet een duidelijke koers uit om zo haar ambitie waar te maken. In het Westland telt elke vierkante meter. De ruimte is schaars en ieder wil zijn deel. De ruimte moet efficiënt worden benut. In de toekomst is dat niet anders. Het is daarom belangrijk om een beeld van de toekomst te hebben. Deze visie gaat over dat beeld van het agrologistieke cluster¹⁾. Dan zijn we niet alleen goed voorbereid, maar kunnen we tijdig maatregelen nemen om de kansen voor de toekomst te benutten. Dat is niet alleen goed voor het agrologistiek cluster, dat is ook goed voor de glastuinbouw, de economie van het Westland, de werkgelegenheid en de algehele welvaart van de gemeente.

Deze visie is opgebouwd rond de ambitie van het agrologistieke cluster:

nummer 1 blijven van Europa:
*het zijn en blijven van de dynamische draaischijf tussen producent en consument
en daarin concurrerend, duurzaam en innovatief zijn.*

¹⁾ Deze visie is opgesteld in een samenwerking tussen de volgende agrologistieke bedrijventerreinen: ABC Westland, Coldenhove, Handelscentrum Westerlee, Honderdland, Poortcamp en Transportcentrum Westland.

Om de ambitie waar te maken, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Een belangrijke voorwaarde is samenwerking tussen de verschillende agrologistieke bedrijven. Deze visie is een eerste stap van die onderlinge samenwerking. Maar er zijn meer potentiële partners. De visie besluit met een beschouwing over de kansen die hier liggen.

Andere voorwaarden hebben betrekking op bereikbaarheid, het ruimtebeslag, duurzaamheid en innovatie. Om aan deze voorwaarden te kunnen voldoen, zijn maatregelen nodig. Deze worden benoemd in hoofdstuk 4 en vormen het hart van deze visie.

De maatregelen spelen in op trends en ontwikkelingen die worden gesignaleerd. Deze worden in hoofdstuk 3 beschreven.

Ook is het goed te weten wat de uitgangspositie van het agrologistiek cluster is. Dan weten we waar we het over hebben en waar we mee te maken hebben. Hier start de visie mee.

Figuur 2.1 Kaart met agrologistieke bedrijventerreinen

2. Positionering agrologistiek cluster

7

Het Westlandse agrologistieke cluster is een belangrijke spil binnen het glastuinbouwcluster. In dit hoofdstuk leest u:

- wat het agrologistieke cluster is;
- hoe het agrologistieke cluster functioneert; van herkomst van producten via verhandeling en verwerking tot afzet;
- wat het belang van het cluster is voor de Westlandse economie en de Greenport, zowel in cijfers, als beleidsmatig.

2.1. Het agrologistieke cluster in Westland

Binnen de gemeente Westland vormt de agrologistiek een belangrijke schakel in de keten van het glastuinbouwcluster. Onder het agrologistieke cluster verstaan we in deze visie de bedrijven die zorgen voor het verhandelen, herverdelen (crossdocking), vervoeren, sorteren, toeleveren aan glastuinbouw en eventueel verpakken van agroproducten (groente, fruit en sierteelt). Deze bedrijfstak is in het Westland geconcentreerd op een tal bedrijventerreinen, die in 3 clusters gegroepeerd zijn (zie figuur 2.1).

Tussen de verschillende agrologistieke terreinen en tussen de terreinen en de glastuinbouwbedrijven is veel interactie. Dat maakt de ligging en de omvang van terreinen en de bereikbaarheid ervan tot de belangrijkste ruimtelijke factoren die bijdragen aan het succes van het agrologistieke cluster.

2.2. Draaischijf

Belangrijk onderdeel van het hele glastuinbouwcluster

Het glastuinbouwcluster binnen de gemeente Westland bestaat uit een groot aantal onderdelen: productie/teelt, veredeling, verpakking, verzorging, toelevering, handel, logistiek, innovatie en kennis. De kracht van het glastuinbouwcluster binnen de gemeente Westland is dat alle onderdelen van deze keten aanwezig zijn. Het agrologistieke cluster vormt als het ware de draaischijf binnen de gehele keten: het zorgt ervoor dat de producten die in het Westland worden geproduceerd, verpakt en verhandeld ook daadwerkelijk bij de consumenten komen.

Vraaggestuurde markt

De logistiek is niet alleen gericht op de producten die binnen Westland worden geproduceerd. Het cluster is sterk vraag gestuurd. De producten waar de markt om vraagt worden geleverd. De markt bestaat vooral uit groothandelsbedrijven en grootwinkelbedrijven in, vooral, Europa. Deze bedrijven vragen een grote diversiteit aan producten. Omdat deze bedrijven steeds minder ruimte hebben voor opslag, vragen zij van de toelevering steeds meer. Zij verlangen elke dag (of soms meerdere malen per dag) toelevering, waarbij een grote mix aan producten wordt geleverd. Deze producten moeten goed zijn geprijsd, van een goede

kwaliteit zijn en zijn voorzien van de benodigde informatie. Daar komt bij dat de bestelling laat moet kunnen worden geplaatst en snel moet worden geleverd door heel Europa: op een afstand van 1.000 km kan doorgaans binnen 16 uur worden geleverd. Het agrologistieke cluster in Westland zorgt voor deze just-in-time levering.

Strategische ligging

Het agrologistieke cluster is sterk in de combinatie prijs, kwaliteit, mix en tijd en kan daarom de vraag van de markt goed beantwoorden. Hiervoor is het aanbod van een grote verscheidenheid van producten van belang. Het agrologistieke cluster kan dit leveren door haar strategische ligging ten opzichte van een aantal gebieden. Niet alleen is de ligging binnen het grootste productiegebied van Nederland van grote waarde, maar ook de ligging nabij de havens van Rotterdam. Vanuit de haven worden niet alleen grote hoeveelheden producten uit Europa, maar ook uit de rest van de wereld geïmporteerd (containerlijndiensten, koelschepen, shortsea). Andere belangrijke aanvoergebieden in de nabije omgeving zijn de overige productie- en handelsgebieden in Nederland (zoals Bleiswijk, Wieringermeer, Barendrecht) en de haven van Antwerpen (vooral citrusvruchten en bananen). Tot slot wordt een deel van de producten via de weg aangevoerd uit productiegebieden in Europa.

Nabijheid van producten

De strategische ligging ten opzichte van verschillende gebieden is van groot belang voor het agrologistieke cluster. De nabijheid van een grote verscheidenheid van producten (zowel bij de producenten als de handelaren) zorgt ervoor dat het cluster 'just in time' kan leveren aan de klanten. Een bestelling kan op een laat moment in de middag worden aangepast, terwijl dit de volgende ochtend bij een klant staat. Door gebruik te kunnen maken van een groot achterland en de nabijheid van productie- en handelsbedrijven, heeft het agrologistieke cluster een krachtige troef in handen. Deze is mede bepalend voor de internationale concurrentiepositie. De producenten komen graag naar de bedrijven in Westland: zij voelen zich verantwoordelijk en komen hun afspraken na. Dit past volledig in de ondernemersgeest die kenmerkend is voor de Westlanders.

Kennis

Binnen het agrologistieke cluster is inmiddels veel kennis opgedaan, mede door de grote ervaring en de leidende rol die het cluster internationaal speelt. Door de sterke concentratie van de bedrijven kan er gezamenlijk worden opgetrokken bij de ontwikkeling van kennis. Op dit moment gebeurt dit vooral op incidentele basis. Doordat de bedrijven dicht bij elkaar zitten en een groot deel van de medewerkers van de bedrijven ook hun wortels in Westland hebben, kennen veel mensen elkaar, komen ze elkaar vaak tegen en is bij veel mensen bekend waar specifieke kennis zit. De concentratie van bedrijvigheid versterkt zo het kennisniveau.

2.3. In cijfers

Bedrijven en werkgelegenheid

In tabel 2.1 is een aantal kerncijfers opgenomen van de agrologistieke bedrijventerreinen ten opzichte van de totale bedrijventerreinen binnen Westland. Hieruit blijkt het belang van het cluster: ruim de helft van het oppervlak van alle bedrijventerreinen binnen Westland behoort tot het agrologistieke cluster. Het totaal aantal werkzame personen is 41% van alle bedrijventerreinen in Westland. Overigens is dit circa 15% van de werkgelegenheid in heel Westland.

Tabel 2.1 Belang agrologistieke bedrijventerreinen (2010)

	Agrologistieke bedrijventerreinen	Totaal bedrijventerreinen Westland	Aandeel agrologistiek
Oppervlakte	234	457	51%
Bedrijfsvestigingen	485	1.692	29%
Aantal werkzame personen	8.508	20.516	41%

Bron: Infodesk bedrijventerreinen provincie Zuid-Holland, uitgaande van de volgende terreinen: ABC Westland, Flora Holland, Trade Park Westland, Trade Park Westland Mars, Coldenhove, Handelscentrum Westerlee, Honderdland, Poortcamp en Transportcentrum Westland.

Import en export

In tabel 2.2 is aangegeven wat de totale herkomst is van groente en fruit in Nederland. Daarbij is aangegeven wat de schatting is van de herkomst van de producten in het Westland. Ongeveer de helft van de producten wordt geteeld in Nederland, terwijl ongeveer een derde van overzeese gebieden komt en via de haven van Rotterdam wordt aangevoerd.

Tabel 2.2 Herkomst groene en fruit, in miljoenen ton (2007)

Herkomst	Agrologistiek cluster	
	Westland	Nederland totaal
Nederland	1,3	4,4
Europese Unie ¹⁾	0,3	1,4
Middellandse Zee	0,4	1,3
Overzees	0,7	1,8
Totaal	2,7	8,8*

Bron: Fresh Corridor – koppeling Westland, januari 2010

1) Hierin is ook de doorvoer via de haven van Antwerpen opgenomen

* door afronding wijkt de losse optelling af

In tabel 2.3 is aangegeven wat het afzetgebied is van het hele agrocluster in Nederland en in het Westland. Hieruit blijkt dat de export een aanzienlijk deel uitmaakt van de totale afzetmarkt. Vooral Duitsland, Oost-Europa en de Britse eilanden vormen een belangrijke afzetmarkt.

Tabel 2.3 Afzet groente en fruit, in miljoenen ton (2007)

Afzet	Agrologistiek cluster	
	Westland	Nederland totaal
Nederland	0,6	2,0
Industrie	0,2	0,6
Oost <i>Duitsland, Polen, Tsjechië, Rusland en overig Oost-Europa</i>	0,7	6,2
West <i>UK en Ierland</i>	0,7	
Zuid <i>België, Luxemburg, Frankrijk, Italië, Spanje</i>	0,3	
Noord <i>Zweden, Noorwegen, Denemarken, Finland, Balische staten</i>	0,3	
Totaal	2,7*	8,8

Bron: Fresh Corridor – koppeling Westland, januari 2010

* door afronding wijkt de losse optelling af

2.4. In beleid

In verschillende beleidsstukken wordt het belang van het agrologistieke cluster onderkend. In deze paragraaf een greep uit de visies en beleidsstukken waarin het agrologistieke cluster wordt benoemd.

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)

Structuurvisie van het Ministerie van Infrastructuur en Ruimte

De centrale ambitie van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (die de minister van I&M als ontwerp heeft gepresenteerd) spreekt een ambitie uit voor de concurrentiekracht, bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid van Nederland in 2040. De Greenport wordt als een van de concurrerende topsectoren genoemd. Benoemd wordt dat in 2040 de internationale bereikbaarheid van (onder meer) de Greenports uitstekend moeten zijn. Voorts wordt aangegeven dat uit de koppeling tussen de greenports en de mainport Rotterdam een meerwaarde is te behalen.

Greenport(s) Nederland: Visie Greenport(s) 2040

Visie opgesteld door de gezamenlijke Greenport(s) Nederland

De Greenport(s) Nederland hebben een gezamenlijk visie tot 2040 opgesteld. Deze visie presenteert vijf kijkrichtingen: verdienen, versterken, verbinden, vernieuwen en verduurzamen. Het agrologistieke cluster valt expliciet binnen de kijkrichting verbinden. Maar ook verdienen (benutten van kansen in de markt), vernieuwen (kennis en innovatie) en verduurzamen zijn kijkrichtingen waarbinnen het agrologistieke cluster zich kan versterken.

Advies Nijkamp – Vitaal tuinbouwcluster 2040

Advies in opdracht van het Kabinet – opgesteld 2009-2010

Een sterk facet van het Nederlandse tuinbouwcluster is dat het internationaal koploper is qua duurzaamheid en voedselveiligheid. De sector streeft voortdurend naar vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, naar vergroting van het inzetten van duurzame energiebronnen en naar de reductie van de uitstoot van CO₂, gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Bovendien zal in de toekomst naar verwachting duurzaamheid en - in het kielzog daarvan - gezond eten en leven, als concurrentiefactor aan betekenis toenemen. Dit maakt de producten die in Nederland worden geteeld nog aantrekkelijker: dit is een extra selling point voor de Nederlandse export. De agrologistiek moet hierin meegaan.

Visie op Zuid-Holland

Provinciale structuurvisie

De Greenports van Zuid-Holland worden, net als Den Haag en Rotterdam, benoemd als één van de toppen van de economie van de provincie. Een van de doelen van de provinciale structuurvisie van Zuid-Holland is een aantrekkelijk en concurrerend profiel. Dat de greenports moeten vernieuwen, is als een van de centrale punten hierin opgenomen. Voor de greenports in 2040 is aangegeven dat het accent ligt op specifieke hoogwaardige productie, met een centrale plaats voor logistiek, handel, kennis en innovatie.

Regionaal structuurplan Haaglanden 2020

Structuurplan van de regio in Haaglanden

De Greenport is één van de krachtige economische pijlers waarmee Haaglanden binnen de Randstad bijdraagt aan de internationale concurrentiestrijd. De Greenport moet als economische pijler beter worden benut en uitgebouwd. De Greenport moet zich verder kunnen ontwikkelen als mondiaal knooppunt in de agrologistiek waar innovatie en duurzaamheid worden gecombineerd, met voldoende ruimte voor teelt en productie.

Visie Greenport Westland

Visie van de gemeente Westland, in 2010 geëvalueerd

Onderdeel van de glastuinbouwcluster zijn naast de productiebedrijven en veredelingsbedrijven o.a. de kassenbouwers en overige toeleveranciers, handelsondernemingen, transport- en logistieke bedrijven, scholings- en onderzoeksinstituten, banken, accountants en overige dienstverlenende bedrijven.

Agrologistieke bedrijventerreinen rondom A20

ABC-Westland

In dit hoofdstuk gaan we in op de groeipotentie aan de hand van een aantal trends.

- De te verwachten groei in de vraag, vooral door de groei van de welvaart in Oost-Europa.
- Veranderende marktomstandigheden; de vraag naar meer en betere dienstverlening van het agrologistieke cluster.
- Verandering in aanvoerstromen van de producten, waarmee de relatie met de haven belangrijker zal worden.
- De terugtrekkende overheid.

3.1. Groei in de vraag

De producten die het agrologistiek cluster levert zijn eigenlijk luxe producten. Dit geldt in de eerste plaats voor de sierteelt, maar zeker ook voor groente en fruit. Consumenten willen het hele jaar door alle soorten groenten en fruit kunnen kopen en zijn daarvoor ook bereid te betalen. De groeiemarkt voor het agrologistieke cluster is daarom vooral gericht op Oost-Europa. Voor Noord- en West-Europa geldt dat de groei van consumptie beperkt zal zijn: voor zover de bevolking groeit, zal de vraag groeien. Hier zijn alleen mogelijkheden in het versterken van de concurrentiepositie.

Voor Zuid-Europa en vooral voor Oost-Europa is welvaartsgroei te verwachten in de komende decennia. Voor landen als Polen, Roemenië, Bulgarije, Oekraïne en Wit-Rusland zal de levensstandaard op termijn gelijk worden aan West-Europa, met een vergelijkbaar consumptiepatroon (groente en fruit) en behoefte aan luxe goederen (sierteeltproducten).

In tabel 3.1 is aangegeven wat de verwachte groei van de afzetmarkt is voor groente en fruit. Hierbij is ervan uitgegaan dat het Westland een aandeel houdt van ongeveer 30%.

Tabel 3.1 Afzet groente en fruit, in miljoenen ton (2007 en 2020)

Afzet	Agrologistiek cluster			
	Westland		Nederland totaal	
	2007	2020	2007	2020
Nederland	0,6	0,6	2,0	2,1
Industrie	0,2	0,2	0,6	0,7
Oost <i>Duitsland, Polen, Tsjechië, Rusland en overig Oost-Europa</i>	0,7	1,1	6,2	9,2
West <i>UK en Ierland</i>	0,7	0,8		
Zuid <i>België, Luxemburg, Frankrijk, Italië, Spanje</i>	0,3	0,4		
Noord <i>Zweden, Noorwegen, Denemarken, Finland, Balische staten</i>	0,3	0,4		
Totaal	2,7*	3,6*	8,8	12,1

Bron: Fresh Corridor – koppeling Westland, januari 2010

* door afronding wijkt de losse optelling af

Ambitie

Het agrologistieke cluster is sterk in het bedienen van de Europese markt. Het blijkt dat de markt graag in Westland inkoop. Dit moet zo blijven. Aangezien de groeipotentie van de markt aanzienlijk is, moet het agrologistieke cluster meegroeien. Zo blijft de koppositie behouden.

3.2. Verandering in vraag

Een deel van de huidige markt heeft geen groeipotentie meer. De markt heeft wel door waar Westlandse bedrijven goed in zijn: snel de producten leveren waar om wordt gevraagd. Nederland is van oudsher sterk in logistiek. Het Westland heeft de middelen om goed te zijn in de agrologistiek. Binnen de agrologistiek wordt nu vooral geleverd aan grote supermarkten, groothandelsbedrijven en distributiecentra. Dit betekent dat in het algemeen een vrachtwagen die uit Westland vertrekt met een volledige lading voor één bedrijf rijdt. Leveringen aan distributiecentra worden vanuit de distributiecentra weer verder verspreid over het achterland. Dit zorgt voor extra logistieke handelingen. Aangezien Westland goed is in logistiek, is het logisch dat de functie van distributiecentra wordt verplaatst naar het Westland.

Deze trend is recent ingezet. Hierdoor ontstaan groeimogelijkheden voor het cluster. Een vrachtwagen uit het Westland kan natuurlijk zonder problemen een aantal supermarkten in Engeland of Italië aandoen voor leveringen. Het voordeel van deze functie is niet alleen dat er meer groeimogelijkheden zijn voor het agrologistieke cluster. Logischerwijs wordt ook meer gebruikt gemaakt van de aanvoerkanalen die er nu zijn in het Westland. Dit betekent dat de Westlandse producten sneller zullen worden gevraagd dan producten uit de rest van Nederland (of de rest van Europa). Dit levert een versterking op voor het hele glastuinbouwcluster.

Ambitie

Als een klant een vraag stelt, moet het antwoord van de agrologistiek "ja" zijn. Westland heeft een sterke ondernemersgeest. Dit wekt vertrouwen bij de klanten. Klanten leggen hun vraag graag in handen van Westlanders. Het Westland moet deze vraag altijd beantwoorden. Dat past in de Westlandse geest.

3.3. Verandering in aanbod

Uit paragraaf 3.1 blijkt een toename in de vraag naar agroproducten die via Nederland worden gekocht. Om aan de vraag te voldoen, moet de aanbodzijde groeien. De verwachting is dat de groei voor een deel in Nederland kan worden opgevangen. Door efficiënter en intensiever te telen binnen de huidige glastuinbouwgebieden is het mogelijk de productie te vergroten. Daarnaast zal het areaal aan glas in Nederland worden uitgebreid. Dit is echter onvoldoende om de totale groei in vraag op te vangen. Dit pleit voor een duidelijke uitbreiding van glas.

Zoals uit tabel 3.2 blijkt, is de verwachting dat in de groei wordt voorzien door gebieden rondom de Middellandse Zee en de rest van de Europese Unie (vooral Oost-Europa). De rol van de haven van Rotterdam zal steeds groter worden. Met moderne technieken als koelcontainers is het ook mogelijk om verse producten over een grotere afstand aan te voeren. De

haven zet zich ook steeds meer in op de groei van containers in plaats van bulkgoederen²⁾. Door het maken van slimme allianties zal het belang van de haven steeds meer groeien.

Tabel 3.2 Herkomst groente en fruit, in miljoenen ton (2007 en 2020)

Herkomst	Agrologistiek cluster			
	Westland		Nederland totaal	
	2007	2020	2007	2020
Nederland	1,3	1,3	4,4	4,7
Europese Unie ¹⁾	0,3	0,5	1,4	1,9
Middellandse Zee	0,4	0,7	1,3	2,2
Overzees	0,7	1,1	1,8	3,3
Totaal	2,7	3,6	8,8*	12,1

Bron: Fresh Corridor – koppeling Westland, januari 2010

1) Hierin is ook de doorvoer via de haven van Antwerpen opgenomen

* door afronding wijkt de losse optelling af

Ambitie

De producten komen steeds meer van over de hele wereld. Westland moet slimme allianties sluiten om samen met andere partijen aan de vraag van de markt te kunnen voldoen.

3.4. Terugtrekkende overheid

In de voorafgaande paragrafen is ingegaan op de ontwikkelingen in de markt van vraag en aanbod binnen het agrologistieke cluster. Daarnaast heeft het cluster te maken met een terugtrekkende overheid. De laatste jaren laat de overheid steeds meer initiatieven over aan burgers en private partijen. Dit betekent onder meer dat de overheid zich steeds minder proactief inzet om ontwikkelingen in een gebied van de grond te krijgen. De overheid fungeert steeds meer een faciliterende rol bij initiatieven waar zij achter staat. Dit vraagt steeds vaker om publiek-private- en privaat-private samenwerkingsvormen om initiatieven van de grond te krijgen.

Ambitie

Het agrologistieke cluster is beschikbaar als deelnemer in publiek-private en privaat-private samenwerkingsvormen zal daar in voorkomende gevallen ook zelf het initiatief in nemen.

2) Zie havenvisie.

4. Kansen pakken en waarmaken

17

Uit de beschreven trends blijkt dat er in de markt voldoende mogelijkheden zijn om te blijven groeien. Om groei waar te maken, moeten maatregelen worden getroffen. Maatregelen op het gebied van de thema's bereikbaarheid, fysieke uitbreiding, duurzaamheid en innovatie. Hier zijn meer dan voldoende mogelijkheden voor. Welke? Dat leest u in dit hoofdstuk

4.1. Inleiding

Per thema geven we een korte analyse van de kansen en knelpunten. Vervolgens wordt de visie van het agrologistiek cluster gegeven voor het betreffende thema. Daarna we aan welke concrete maatregelen moeten worden getroffen om de visie waar te maken. Zo blijft het agrologistieke cluster in Westland ook op de lange termijn de nummer 1.

4.2. Bereikbaarheid

Bereikbaarheid is van groot belang voor het agrologistieke cluster. De kracht van het Westland is de snelheid waarmee een grote verscheidenheid aan producten kan worden geleverd. Dit stelt eisen aan de infrastructuur. In onderstaande tabel staat opgenomen welke maatregelen het agrologistieke cluster ziet voor de periode tot 2040. Dit wordt verder uitgewerkt in de volgende paragraaf.

Tabel 4.1 Ambitie bereikbaarheid

2020	2030	2040
Verlengde A4	A20 doorgetrokken	
Verlengde veilingroute		
Nieuwe Westelijke Oeververbinding (tweede)	Extra Westelijke Oeververbinding	
Kades noordzijde Waterweg		
Vlinderstructuur	Verbindingen voor agrologistiek verkeer tussen bedrijventerreinen	Geautomatiseerde verbindingen tussen agrobédrijven
Doelgroepstroken		
Wegennet Westland klaar maken voor LZV's		

Aanvoer: haven dichterbij

Analyse

Een belangrijk aandeel van de aanvoer van de versproducten komt uit de havens van Rotterdam. De verwachting is dat de aanvoer in de toekomst alleen maar groter wordt. Daarbij komt dat een belangrijke aanvoerroute voor Westland (de fruithaven) binnenkort verplaatst van de noordoever naar de zuidoever. De afstand die gereden moet worden vanuit dit deel

van de haven naar het Westland wordt zonder aanpassing van de infrastructuur met de verplaatsing groter en voert langs verkeersknelpunten. Dit kost tijd en geld.

Ten aanzien van de aanvoer via de haven zijn er twee trends waarneembaar: containerisatie (minder bulk en meer toevoer met containers) en meer shortsea aanvoer.

Visie

De samenwerking met de haven van Rotterdam wordt steeds belangrijker. De reisafstand tussen de haven en het Westland moet zo veel mogelijk worden beperkt, nu en op lange termijn. Het agrologistiek cluster wil bijdragen aan maatregelen om dit te bewerkstelligen.

Maatregelen

Er zijn verschillende manieren om de reisafstand tussen de Haven en Westland te bekorten; over de weg en over het water zijn het meest praktisch.

Over de weg

Het agrologistieke cluster is voorstander van het zo snel mogelijk aanleggen van de nieuwe westelijke oeververbinding. Er moet op korte termijn gestart worden met de aanleg van de Blankenburgtunnel. Om ervoor te zorgen dat de tunnel op korte termijn niet dichtslibt, is het agrologistieke cluster voorstander van het aanleggen van de derde (extra) westelijke oeververbinding, zoals de Oranjetunnel. Daarnaast zijn maatregelen als de verlening van de A4 door Midden-Delfland, de aanleg van de verlengde veilingroute en op termijn een verlening van de A20 van belang voor de bereikbaarheid van Westland.

Het agrologistiek cluster wil bijdragen aan de financiering van de oeververbindingen. Dit kan in de vorm van het realiseren van doelgroepenstroken, gekoppeld aan een tolsysteem. Een andere vorm van financiering is een publiek private samenwerking. Het agrologistieke cluster wil hierin participeren.

Vervoer over water

Een andere mogelijkheid om de reisafstand te verkorten is vervoer over water. Momenteel wordt geëxperimenteerd met barging, waarbij producten die in de haven aankomen, worden overgeslagen en vervolgens verscheept naar Hoek van Holland. Hier wordt overgeslagen naar vrachtwagens voor transport naar de bedrijventerreinen in het Westland. Het cluster ziet dit echter als een tijdelijke oplossing. Vervoer per as (snel, flexibel, goedkoop) heeft de voorkeur.

Om in te kunnen spelen op de trend van shortsea, ziet het agrologistieke cluster kansen voor overslagkades aan de noordoever van de haven. Hiervoor kan deels gebruik worden gemaakt voor de bestaande kades van Hoek van Holland, maar er zijn wellicht ook mogelijkheden vooruitbreiding van de kades. Het grote voordeel is dat de rijafstand naar Westland zeer beperkt is.

Vervoer per spoor

Gezien de ligging van de haven ten opzichte van het Westland, is vervoer per spoor vooralsnog geen optie. Wel zouden op lange termijn ook railverbindingen via de oeververbindingen gerealiseerd kunnen worden. Vanuit de duurzaamheidsoptiek (zie 4.4) is het een interessante modaliteit, die nader onderzocht moet worden.

Draaischijf: goede interne verbindingen

Analyse

Het agrologistieke cluster is sterk door het netwerk dat er tussen alle bedrijven bestaat. De verbindingen en bereikbaarheid tussen productie, verwerking, handel en logistiek zijn van

groot belang. Het wegennet van Westland is echter zwaar belast. Er zijn oplossingen nodig om de belasting te verminderen en de onderlinge verbindingen te verbeteren.

Visie

Op korte termijn wil het agrologistiek cluster de bereikbaarheid binnen het Westland verbeteren. Het gaat zowel om interne verbindingen op en tussen de agrologistieke bedrijventerreinen als verbindingen tussen productiegebieden en verwerking en logistieke bedrijven binnen het Westland.

Maatregelen

Om het wegennet niet verder te belasten, wil het cluster interne verbindingen tussen agrologistieke bedrijventerreinen creëren. In eerste instantie tussen de bedrijventerreinen die dicht bij elkaar gelegen zijn. Zo wordt het wegennet van Westland ontzien en bij groei wordt voorkomen dat het wegennet verder wordt belast. Op termijn wil het cluster inzetten op onbemande verkeerssystemen tussen de terreinen. De oplossing van Flora Holland is hier een goed voorbeeld van. Voorwaarde voor interne verbindingssystemen is dat toekomstige uitbreiding van de agrologistieke terreinen geconcentreerd plaats vindt. Ook voor de financiering van dergelijke systemen is dat van belang.

Voor de bereikbaarheid binnen het Westland te verbeteren, is het nodig om het vervoerssysteem beter af te stemmen op de verkeersbewegingen tussen producent en verwerking en logistiek. In dat kader is het initiatief van de gemeente om een vlinderstructuur³ te realiseren een goede stap. Andere maatregelen kunnen zijn het scheiden van vervoersstromen door het realiseren van doelgroepenstroken en het gebruik maken van dynamische bewegwijzering.

Afzet: innoveren binnen huidige vervoersmogelijkheden

Analyse

Het agrologistieke cluster vervoert verse producten naar heel Europa⁴). Hiervoor is snelheid en flexibiliteit van groot belang. Daarom gebeurt het vervoer van goederen met vrachtwagens. Andere vervoersmodaliteiten blijken vooralsnog niet mogelijk te zijn: binnenvaart is te langzaam en spoor is tot nu toe niet flexibel genoeg gebleken⁵), zo blijkt uit experimenten uit het verleden.

Visie

Gezien het belang van flexibiliteit en snelheid in vervoer, houdt het agrologistiek cluster vooralsnog vast aan vervoer per as. Vanuit duurzaamheidsoogpunt ondersteunt het cluster onderzoek naar nieuwe en andere innovatieve en duurzamere vervoersmodaliteit

Maatregelen

Recente innovaties binnen het vervoer van goederen per vrachtwagen betreffen de "lange en zware voertuigen" (LZV). In Nederland is het al mogelijk om met LZV's te rijden. In Duitsland zijn de eerste proeven gestart om LZV's op de openbare weg toe te staan. Het agrologistieke cluster juicht deze initiatieven toe en wil waar mogelijk deelnemen aan deze proeven. Om LZV's goed in te kunnen zetten, moet het wegennet binnen Westland worden aan-

3) Een rondweg die de bereikbaarheid tussen producenten en logistieke bedrijven in het Westland moet garanderen. Met dynamische matrixborden met rijtijden, kan efficiënt van deze structuur gebruik worden gemaakt.

4) Een klein aandeel gaat naar verre bestemmingen (Verre Oosten) met het vliegtuig. Omdat dit een beperkte hoeveelheid van de vervoersstromen beslaat, wordt dit verder buiten beschouwing gelaten.

5) Ook in het Manifest in Uitvoering van de Greenport(s) Nederland wordt aangegeven dat spoor en water op de lange termijn een oplossing bieden.

gepast. Het cluster stelt voor om bij aanleg van nieuwe wegen en herstructurering van bestaande wegen, rekening te houden met LZV's.

Het schoner maken van de vrachtwagen is een andere innovatie. Bij vervanging van het huidige wagenpark wordt hier op ingespeeld. Ook het gebruik van duurzame brandstoffen en elektrisch rijden zijn initiatieven die nader onderzocht worden. Dit gebeurt niet door het cluster alleen. Allianties zijn nodig om samen tot oplossingen te komen.

Naast maatregelen die de vervoersmodaliteit zelf betreft, zijn ruimtelijke maatregelen relevant. Vanuit duurzaamheidsoverwegingen dient aanleg van nieuwe terreinen of uitbreiding van bestaande terreinen zoveel mogelijk geconcentreerd te gebeuren en nabij goede uitvalswegen.

4.3. Uitbreidingsmogelijkheden

Hieronder is de ambitie tot 2040 concreet aangegeven, waarbij eveneens is meegenomen welke maatregelen moeten worden getroffen om de ruimte voor uitbreiding van de terreinen ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. In deze paragraaf wordt hier verder bij stil gestaan.

Tabel 4.2 Ambitie uitbreidingsmogelijkheden

2020	2030	2040
Uitbreiding agrologistieke terreinen met 80 ha	Uitbreiding agrologistieke terreinen met 70 ha	Uitbreiding agrologistieke terreinen met 60 ha
Intensiever ruimtegebruik: geen hoogtebeperkingen		
Herstructurering glastuinbouwgebieden	Nieuwe glastuinbouw naar satellieten dichtbij	Kustuitbreiding ten behoeve van o.a. glastuinbouw

Uitbreiding is noodzakelijk

Analyse

Zoals uit het hoofdstuk 3 blijkt, zijn er groeipotenties voor het agrologistieke cluster. Naar verwachting tot 2020 met ongeveer een derde. De verwachting is dat de groei tot 2040 doorzet in ongeveer hetzelfde tempo. Om dit te kunnen faciliteren is uitbreiding van terreinen noodzakelijk.

Tegelijkertijd constateren we dat nagenoeg elk stukje grond binnen Westland is gebruikt. Hierdoor lijkt de gemeente vol. Om dit te doorbreken, is herstructurering van de glastuinbouw noodzakelijk, maar komt onvoldoende van de grond. Ook komen in het primaire teeltgebied veel functies voor die niets te maken hebben met het tuinbouwcluster (caravanstalling) of die niet per sé in het gebied gevestigd hoeven te zijn (wonen). Deze functies werken belemmerend voor de herstructurering en dat is slecht voor de glastuinbouw. Een sterke glastuinbouw is nodig om de positie van de Greenport te behouden. Er moet vernieuwing en innovatie plaats vinden en er moet geïnvesteerd worden. Als dat niet gebeurt, gaat dit ook ten koste van de moderne glastuinbouwbedrijven en leidt uiteindelijk tot verdere veroudering en verrommeling. Dit tast de positie aan die het Westland nu in de markt inneemt.

Visie

Om de te verwachte groei te kunnen faciliteren, moet op 2 manieren uitbreiding plaats vinden:

1. Uitbreiding van de terreinen in oppervlakte. Dit moet geclusterd aan de bestaande agrologistieke terreinen plaatsvinden op goed bereikbare locaties. Hiervoor moet nieuwe ruimte worden gecreëerd.

2. Uitbreiding binnen bestaande terreinen door het ruimtegebruik verder te optimaliseren (intensief en meervoudig ruimtegebruik, hoger bouwen, slimme interne vervoerstromen realiseren, etc.). Hiervoor hoeft geen nieuwe ruimte te worden gecreëerd.

Gezien de groeipotentie van het agrocluster is er geen sprake van een keuze tussen beide mogelijkheden. Het betreft en-en.

*Maatregelen met betrekking tot uitbreiding in oppervlakte (1)
herstructurering glastuinbouwgebied*

Al eerder is gezegd dat de fysieke ruimte in Westland schaars is. Om fysieke uitbreiding mogelijk te maken, zal ruimte gecreëerd moeten worden. Herstructurering van de glastuinbouw is een mogelijkheid die zowel de glastuinbouw als andere ruimtegebruikers ten goede kan komen; na herstructurering wordt de ruimte immers efficiënter gebruikt en door modernisering de productiecapaciteit verhoogd. Binnen dezelfde (bruto)oppervlakte kunnen (netto) meer kassen worden gerealiseerd. Verder blijkt dat de productie in nieuwe kassen hoger ligt dan de productie in verouderde kassen. Het agrologistiek cluster onderschrijft het belang van de glastuinbouw in het Westland. Om die reden wil het cluster, samen met de glastuinbouw en de overheid actie ondernemen om de zo noodzakelijke herstructurering een impuls te geven.

nieuwe vestigingen glastuinbouw

Een andere mogelijkheid om fysieke ruimte te creëren is het verplaatsen van glastuinbouw naar gebieden dicht bij de gemeente Westland, zoals Oostland, Zuidplaspolder en de Zuid-Hollandse eilanden. Hiermee blijft de economie in de nabije omgeving gestimuleerd. In verschillende gebieden in Nederland is nog ruimte (in bestemmingsplannen) voor nieuwe glastuinbouwgebieden. Deze moeten worden benut⁶⁾.

“Satellieten” op grotere afstand zijn eveneens een optie (zoals de Wieringermeer). Naast de ruimtewinst is er een evident nadeel; die van de langere reisafstand.

nieuwe ruimte creëren

Het agrologistieke cluster wil verder verkennen wat de mogelijkheden zijn om extra ruimte te creëren. Mogelijkheden liggen er voor de kust van Zuid-Holland; tussen Hoek van Holland en Kijkduin, maar ook in de vorm van een 3^e Maasvlakte. Daarmee worden interessante combinaties mogelijk gemaakt. Denk aan het versterken van een van de zwakke schakels in de kustverdediging met nieuwe ruimte voor glastuinbouw, logistiek, maar ook voor recreatie (kuststrook). De havens met glastuinbouw/agrologistiek. Het agrologistiek cluster wil zowel planmatig als financieel participeren in dergelijke projecten.

Maatregelen met betrekking tot optimaliseren van ruimte (2)

De trend van steeds hoger bouwen is nu steeds meer zichtbaar: het blijkt dat dit steeds beter financieel uitkan. Opslag van goederen kan op de verdiepingen boven de logistieke ruimten. Eventueel is het mogelijk om logistieke ruimten boven elkaar te realiseren (zoals nu bij Flora Holland het geval is).

De combinatie van logistiek en teelt op twee verschillende verdiepingen acht het cluster om praktische redenen niet reëel. De aard en omvang van de bedrijven is te verschillend. Stapelen van dezelfde functies ligt daarom meer voor de hand. Er moeten daarom geen hoogtebeperkingen in bestemmingsplannen worden opgenomen. Boven op of onder de gebouwen zijn wel mogelijkheden voor parkeren, waterberging en zonne-energie. Hier wil het cluster zo veel mogelijk op inzetten.

6) In totaal bijna 2.000 ha, verdeeld over Agriport A7, Luttelgeest, Dinteloord, Greenport Venlo, Deurne, Zuidplas, Haarlemmermeer.

4.4. Duurzaamheid

In tabel 4.3 is concreet aangegeven wat de ambitie is van het agrologistieke cluster ten aanzien van duurzaamheid. In de navolgende paragraaf wordt hier op een meer kwalitatieve manier aandacht aan gegeven.

Tabel 4.3 Ambitie duurzaamheid

2020	2030	2040
40% duurzame energie	60% duurzame energie	80% duurzame energie
40% aanvoer van buiten Nederland (West-Europa?) per schip	60% aanvoer van buiten Nederland per schip	80% aanvoer van buiten Nederland per schip
40% elektrisch rijden	60% elektrisch rijden	80% elektrisch rijden

Analyse

Duurzaamheid is een containerbegrip, maar kent binnen de context van deze visie twee kanten.

1. Duurzaamheid als relatief abstract begrip dat betrekking heeft op het creëren van omstandigheden die een gezond leefklimaat voor toekomstige generaties mogelijk maakt (denk aan milieu, klimaat, brand- en grondstoffenbeheer);
2. Het begrip kent ook een betekenis in de markt. Duurzaamheid verkoopt, of liever gezegd, het ontbreken van duurzaamheid, verkoopt niet. De marktbetekenis heeft niet alleen betrekking op het product zelf, maar ook de wijze van totstandkoming en hoe het bij de consument terecht komt.

Visie

Het agrologistieke cluster wil aan beide begrippen van duurzaamheid bijdragen, waarbij de 1^e vorm noodzakelijk is om de 2^e vorm te realiseren.

Maatregelen

Zuinig ruimtegebruik

Ruimte is schaars. Daarom moet zuinig met de ruimte worden omgegaan. Dit kan door intensief ruimtegebruik: verticaal groeien in plaats van horizontaal. Daarnaast is herstructurering van het glastuinbouwgebied uitermate belangrijk voor duurzaam ruimtegebruik.

Beperken kilometers

De vervoerskilometers kunnen worden beperkt door:

- De vestiging van agrologistieke bedrijven zo dicht mogelijk bij elkaar realiseren;
- Korte verbindingen met de haven (noodzaak extra oeververbindingen);
- De productiegebieden in Nederland moeten zo dicht mogelijk bij het agrologistieke knooppunt gevestigd zijn (naast de directe omgeving biedt uitbreiding voor de kust mogelijkheden).
- Aanvoer van goederen en producten van buiten Nederland zo veel mogelijk per schip, moet dit zo veel mogelijk zuinig gebeuren. Voor grotere afstanden betekent dit dat de aanvoer met short sea shipping een goed alternatief is. Dit is niet altijd mogelijk, aangezien er met verse producten worden gewerkt. Door de verdere innovatie van koelcontainers ligt hier een goede kans die volop moet worden benut.

Met name Zeebrugge en Duinkerken vormen nu een belangrijke toevoer voor onder andere citrusvruchten. Om de vervoersstromen tussen België en het Westland zo veel mogelijk te beperken, moet worden ingezet op barging tussen beide gebieden.

Zuinig rijden

Het agrologistieke cluster werkt graag mee om te innoveren met zuinig rijden. Dit kan door verder door te gaan met de ontwikkeling van LZV's (lange en zware voertuigen) en/of met de ontwikkeling van hernieuwbare brandstoffen.

Duurzame energie

Het agrologistieke cluster realiseert zich dat een energietransitie urgent is. Goedkope olie blijft niet vanzelfsprekend. Op de agrologistieke terreinen moet zo veel mogelijk duurzame energie worden opgewekt. Er liggen veel mogelijkheden: de daken van de bedrijfshallen kunnen worden voorzien van zonnepanelen en windmolens kunnen op de bedrijfsterreinen en langs grootschalige infrastructuur worden geplaatst. Daarnaast zijn er kansen voor Warmte-Koude Opslag (WKO), aardwarmte, biomassa- of vergistingsinstallaties. Door de grote omvang van de terreinen, zal geen overlast voor de omgeving ontstaan.

4.5. Innovatie

Innovatie is een breed begrip. In tabel 4.4 staat aangegeven wat de concrete ambitie is van het agrologistiek cluster ten aanzien van innovatie. In deze paragraaf wordt dit verder toegelicht.

Tabel 4.4 Ambitie innovatie

2020	2030	2040
Greenport Campus in Westland	Verdergaande samenwerking internationale kenniscentra	Handelingen op bedrijventerreinen volledig geautomatiseerd

Analyse

Innovatie is nodig om de ambitie waar te maken om de nummer 1 van Europa te blijven. Voor innovatie heb je een goede ondernemersgeest nodig. Deze is goed aanwezig in het Westland. Daarnaast heb je kennis nodig om constant te kunnen blijven ontwikkelen.

Het agrologistieke cluster maakt zich zorgen over het aanbod van onderwijs binnen de gemeentegrenzen, vooral ten aanzien van het hoger opgeleid personeel. Doordat er steeds meer eisen aan de logistiek worden gesteld, wordt het een steeds meer kennisintensieve bedrijfstak.

Visie

Het agrologistiek cluster grijpt alle kansen aan om te innoveren om zo voorop te blijven lopen in dit marktsegment. Het agrologistiek cluster realiseert zich dat hiervoor partners moeten worden gevonden op aanpalende vakgebieden en binnen de verschillende kenniscentra.

Maatregelen

Samenwerking is het sleutelbegrip bij innovatieve maatregelen. Dit kan enerzijds plaats vinden binnen het gehele tuinbouwcluster en anderzijds binnen bestaande kennisinstellingen (universiteiten van Delft, Rotterdam en Wageningen en de diverse hogescholen in de omgeving). Kennisontwikkeling en innovatie werken het best als er een goede synergie kan ontstaan tussen theorie en praktijk: stagiaires kunnen in Westland ervaring op doen en vragen vanuit het Westland kunnen bij het kenniscentrum worden neergelegd. Om die reden moet worden onderzocht of opleiding en kennisontwikkeling ook binnen het Westland kan plaats vinden. Denk analoog aan dit idee aan het Scheepvaart- en Transport College in Rotterdam: in samenwerking worden daar opleidingen van vmbo tot master aangeboden. In het Westland zouden opleidingen of dependances van opleidingen gevestigd kunnen worden. Het cluster

ondersteunt het idee van de Greenport Campus. Dit stimuleert niet alleen de kennisontwikkeling binnen de branche, maar vergroot ook het aanbod aan opleidingen binnen Westland.

Het agrologistieke cluster is ambitieus in haar doelen: de nummer één blijven. Uit het voorgaande blijkt dat zij dat niet alleen kan, maar ook niet alleen wil: hiervoor is in de eerste plaats een sterke en vitale Greenport nodig. In de visie wordt een aantal maatregelen genoemd, waarbinnen het cluster een actieve rol kan spelen. Het agrologistieke cluster wil dat ook, zeker in relatie tot de terugtrekkende overheid. In de visie van het agrologistiek cluster is samenwerking niet alleen noodzakelijk, omdat meerdere belangen op het spel staan, of dat maatregelen niet alleen door het agrologistiek cluster gefinancierd kunnen worden, samenwerking heeft een duidelijke meerwaarde. Het benaderen van de problematiek vanuit verschillende leefwerelden levert een beter resultaat voor iedereen op. De synergie van samenwerken wordt nog onvoldoende benut. Op twee specifieke zaken gaan we nader in.

Ontwikkelbedrijf

De herstructurering van de glastuinbouw is de sleutel tot het creëren van ruimte binnen het Westland. Om deze van de grond te krijgen, moet een hernieuwde poging ondernomen worden. Het wordt tijd om de krachten te bundelen. Dit kan door samen met de betrokken partijen een ontwikkelbedrijf op te zetten. Overheden (gemeente, provincie) en bedrijfsleven (glastuinbouwsector, agrologistiek) nemen hier zitting in.

Dit ontwikkelbedrijf heeft als primaire taak om te zorgen voor een voortvarende aanpak van de herstructurering. Er gaat voldoende geld om binnen de logistieke bedrijventerreinen (aankoop, OZB, etc.). Hierdoor kan een goede financiële boost worden gegeven aan dit proces. Via het ontwikkelbedrijf zijn financiële middelen gelabeld aan de te herstructureren gebieden. Alleen door bundeling van de expertises van de verschillende betrokken partijen, kan er synergie ontstaan en komt het herstructureringsproces op gang.

Publiek private samenwerking

De aanleg van nieuwe oeververbindingen, de uitbreiding voor de kust en andere maatregelen vergen grote investeringen. Ook hier kan samenwerking zorgen voor meer slagkracht. Het agrologistieke cluster is mede beschikbaar om in publiek private samenwerking de ontwikkeling van infrastructuur en inrichting van de (nieuwe) ruimte ter hand te nemen. Alleen op die wijze kunnen ambitieuze plannen ook financieel waargemaakt worden.

Privaat private samenwerking

Vanwege de terugtrekkende overheid, gaat het agrologistieke cluster ervan uit dat in de komende decennia meer privaat-private samenwerking ontstaat. De overheid heeft hierbij een faciliterende rol. Het cluster neemt een proactieve rol aan om er voor te zorgen dat het cluster als onderdeel van de Greenport goed op de kaart blijft staan.

Samenwerking

Het agrologistiek cluster heeft een duidelijke ambitie neergelegd. De nummer 1 van Europa zijn en blijven. Dat is niet alleen de ambitie van het agrologistiek cluster. Deze wordt breed gedragen. Een belangrijk onderdeel van de ambitie is om dit samen met alle betrokkenen voor elkaar te krijgen en er samen de vruchten van te plukken in de toekomst. Een eerste

stap in die richting heeft het cluster gezet door met alle agrologistieke bedrijven samen een visie op te stellen. Een volgende stap in samenwerking is nodig om de visie ook daadwerkelijk uit te voeren. Het cluster is er klaar voor!